



Troms og Finnmark fylkeskommune  
Romssa ja Finnmárkkku fylkkagielda  
Tromssan ja Finmarkun fylkinkomuuni

# Handlingsplan 2023

Regionalt næringsprogram  
for Troms og Finnmark 2019 -  
2024

## Tiltak 2023



## Om handlingsplanen

Handlingsplan – tiltak 2023 er en plan over aktuelle tiltak i tilknytning til det enkelte satsingsområde i «*Regionalt næringsprogram for Troms og Finnmark 2019-2022*» som forlenges ut 2024.

Hovedmål for Regionalt næringsprogram er:

*«Et bærekraftig, lønnsomt og fremtidsretta landbruk som drives i samspill med den arktiske naturen og samfunnet».*

I tillegg er det formulert mål under hvert satsingsområde. Disse målene fremkommer i tiltakstabellen under hvert satsingsområde.

De 13 satsingsområdene er:

- Omdømme
- Rekruttering
- Kompetanse
- Agronomi
- Melkeproduksjon
- Kjøttproduksjon
- Potet, grønnsaker og bær
- Modernisering av driftsbygninger
- Økologisk landbruk
- Skogbasert verdiskaping
- Videreforedling av mat
- Reiseliv
- Inn på tunet og Ut på vidda

Oppdatert handlingsplan for 2023 er mål og strategiene for de ulike satsingsområdene i Regionalt næringsprogram. Den ble vedtatt i partnerskapet skriftlig i februar 2023.

### Hovedsatsingsområder for 2023

Partnerskapet i Troms og Finnmark mener det er viktig å jobbe for økt selvforsyning i regionen, spesielt med hensyn på beredskap. For å oppnå dette er følgende satsingsområder ekstra viktige (IBU-prioriteringer for 2023):

- God agronomi
- Modernisering av driftsbygninger som ombygging av båsfjøs i henhold til krav om velferdsbinger og løsdriftskrav.
- Økt satsing på grønnsaker og bær
- Melkeproduksjon, storfe, sau, lam, svin og egg er viktige produksjoner.
- Hensynet til klima må ha et gjennomgående fokus i all satsing, eksempelvis bioenergi og elektrifisering.

## 1. Omdømme

### Strategier

- Vise frem de gode verdiene i landbruket
- Bedre gårdbrukernes yrkes stolthet
- Fokus på god dyrevelferd
- Vise at landbruket i Troms og Finnmark produserer miljøgoder og driver miljø- og klimavennlig i rene omgivelser
- Vise at gårdbrukeren har viktige funksjoner i lokalsamfunnet, som bedriftseier, entreprenør, produsent, servicetilbyder, med mer
- Løfte frem verdien arktisk kvalitetsmat og gode matopplevelser
- Løfte frem betydningen av samisk kultur i landbruket

### Resultatmål

- Landbruket i regionen er kjent for å levere arktisk kvalitet, kortreist, trygg mat og god dyrevelferd
- Landbrukets servicefunksjoner er godt synlige i samfunnet
- Utslipp og forsøpling fra landbruket er redusert
- Klimagassutslipp fra landbruket er redusert

## 2. Rekruttering

Mål: Landbruket i Troms og Finnmark er en attraktiv næring der også ungdom vil delta

### Strategier

- Legge til rette for kunnskapsbaserte eierskifter
- Fokuserer på muligheter og mangfold i landbruket
- Fremme gårdbrukernes yrkes stolthet
- Legge til rette for at ny teknologi i større grad også kan tas i bruk på mindre gårdsbruk

### Resultatmål

- Antallet gårdbrukere er i 2024 beholdt på dagens nivå
- Gjennomsnittsalderen på gårdbrukerne har gått ned

## 3. Kompetanse

Mål: Alle aktører i landbruket har god kompetanse om landbruksdrift under arktiske forhold

### Strategier

- Legge til rette for kunnskapsbaserte eierskifter
- Fokuserer på muligheter og mangfold i landbruket
- Fremme gårdbrukernes yrkes stolthet
- Legge til rette for at ny teknologi i større grad også kan tas i bruk på mindre gårdsbruk

#### Resultatmål

- Antallet gårdbrukere er i 2024 beholdt på dagens nivå
- Gjennomsnittsalderen på gårdbrukerne har gått ned

### 4. Agronomi

Mål: Effektiv og bærekraftig utnyttelse av grovfôrarealene på innmark

#### Strategier

- Det må være tilgjengelige sorter tilpasset nordnorske forhold
- Kunnskap om jordbearbeiding, grøfting, gjødsling og høstetidspunkt
- Kunnskap om hvordan jordpakking oppstår og hvilke konsekvenser det får
- Øke grovfôrandelen i fôrrasjonen til dyrene
- Øke kunnskapsnivået om optimal fôring
- Jobbe for gjeninnføring av tilskudd til utbedring av vinterskadet eng

#### Resultatmål

- Grovfôrandelen i fôrrasjonene har økt fra 2022 til 2024
- Økonomien i de grovfôrbaserte husdyrproduksjonene har styrket seg
- Høyere avlingsnivå og god kvalitet på dyrka arealer

### 5. Melkeproduksjon

Mål: God lønnsomhet og høy kvalitet i melkeproduksjonen i Troms og Finnmark

#### Strategier

- Øke kvotefyllingsgraden på kumelk
- Sikre god tilgang på produksjonsdyr av god kvalitet
- Utnytte kapasiteten på gårdene på en lønnsom måte
- Kunnskap om optimal fôring
- Satse på rådgiving og kompetanse i hele regionen
- God dyrevelferd
- Fokus på god driftsøkonomi
- God tilgang på avløsere og fagarbeidere
- Videreføre satsing på kompetanse og utvikling i geiteholdet
- Utvikle markedet for geitemelkprodukter

#### Resultatmål

- Kvoteoppylling for kumelk på høyde med landsgjennomsnittet
- Vi har 4 meierier der kapasiteten er unyttet fullt ut
- Opprettholde produksjonen av geitemelk minst på samme nivå som i 2018
- Andelen melkeprodusenter som oppnår elitemelks-kravet har økt til 97 %

## 6. Kjøttproduksjon

Mål: Troms og Finnmark skal være selvforsynt med egg, svinekjøtt og grovfôrbaserte kjøttprodukter

### Strategier

- Fokus på kvalitet og lønnsomhet i alle kjøttproduksjonene
- Styrke kompetansen til produsentene
- Kunnskap om optimal fôring
- God dyrevelferd i alle produksjonene
- Styrke avlsmiljøene
- Hindre etablering av fast rovvilt i områder som er forbeholdt beitedyr (B-områder)
- Redusere tap av beitedyr til rovvilt
- Arbeide for å øke lammekjøttproduksjonen basert på beitebruk
- Informasjon og kompetanseheving for markedet og produsenter om «grass-fed»-produksjon
- Bidra til en større andel av «grass-fed» kjøttproduksjon
- Arbeide for å øke storfekjøttproduksjonen
- Arbeide for god lønnsomhet i ammekuproduksjonen
- Alle oksekalver i Troms og Finnmark fôres opp til slaktemoden vekt
- Opprettholde og utvikle eksisterende svineproduksjon i regionen
- Tilstrekkelig svineproduksjon til å dekke behovet til utvikling av arktiske matprodukter
- Jobbe for kommersiell utnyttelse av geit- og kjekjøtt
- Arbeide for at kjekjøtt blir en tilgjengelig vare på markedet
- Opprettholde og utvikle eksisterende eggproduksjon i regionen
- Arbeide for flere gårdspakkerier for egg
- Jobbe for økt industriforedling på slakteriene i Troms og Finnmark

### Resultatmål

- Slaktevolumet har økt på slakteriene i Troms og Finnmark siden 2022
- Antall beitedyr tapt til fredet rovvilt har gått ned i forhold til 2022
- 100 % av oksekalvene i Troms og Finnmark fôres opp til slaktemoden vekt
- Antall vinterfôra sauer har økt siden 2022
- Antall ammekyr har økt siden 2022
- Minst like mange svineprodusenter som i 2022
- Kjekjøtt omsettes i dagligvarehandelen i regionen
- Minst like mange eggprodusenter som i 2022

## 7. Potet, grønnsaker og bær

Mål: Øke produksjonen av potet, grønnsaker og bær i Troms og Finnmark

### Strategier

- Rekruttere flere produsenter

- Sikre kompetanseheving og rekruttering for produsenter og veiledningsapparatet
- Styrke fagmiljøene
- Sikre tilgang på sorter som er tilpasset en arktisk vekstsesong
- Etablere gartnerier for oppal av småplanter
- Gode lagerfasiliteter
- Effektive mottaks- og distribusjonssystemer

#### Resultatmål

- Volumet på bærproduksjonen i regionen har økt med minimum 20 %
- Volumet på grønnsakproduksjonen i regionen har økt med minimum 20 %
- Volumet på potetproduksjonen i regionen har økt med minimum 50 %
- Det er etablert 2 gartnerier for oppal av småplanter
- Det finnes et velfungerende mottaksapparat for alt som blir produsert av potet, grønt og bær

### 8. Modernisering av driftsbygninger

Mål: Moderne og effektive driftsbygninger for en fremtidsrettet husdyrproduksjon i Troms og Finnmark

#### Strategier

- Gode finansieringsordninger og tilstrekkelig med tilskuddsmidler
- Gode og rimelige bygningsløsninger
- En god byggeprosess med dyktige rådgivere innen økonomi, driftsplanlegging og byggeteknisk planlegging
- Fokus på dyrevelferd
- Små og mellomstore bruk skal kunne prioriteres ved bruk av investeringsvirkemidler

#### Resultatmål

- 15 melkeprodusenter har lagt om til løsdrift hvert år
- Det er kapasitet til å føre opp alle oksekalvene i fylket til slaktemoden vekt

### 9. Økologisk landbruk

Mål: Å øke økologisk produksjon og forbruk av økologiske landbruksprodukter

#### Strategier

- Etablere nettverksgruppe for strategisk planlegging og arbeid med økologisk landbruk i regionen
- Bruke gode ambassadører fra næringa til å informere om mulighetene
- Utvikle bedre salgskanaler for økologisk kjøtt
- Jobbe for økt leveranse av økologisk melk til meieriet i Harstad
- Jobbe for bedre salgskanaler for økologisk kjøtt
- Rekruttere flere produsenter av økologisk potet, grønt og bær

- Bidra til at en større andel økologisk produserte landbruksprodukter selges som økologisk
- Kartlegge mulighetene for bruk av godkjeningsordningen for gressbasert produksjon

#### Resultatmål

- Det er etablert nettverksgruppe for strategisk arbeid med økologisk i regionen
- Antall liter økologisk melk levert til meieriet i Harstad har økt
- Det har blitt avholdt minimum en samling i året for økologiske produsenter
- Det er godkjent 30 produsenter for gressbasert produksjon i regionen
- Produkter av gressbasert produksjon fra Troms og Finnmark er å finne i butikkene i Nord-Norge
- En større andel av økologisk produserte råvarer selges som økologisk

### 10. Skogbasert verdiskaping

Mål: Øke verdiskapingen fra skogen i Troms og Finnmark Strategier

- Tilrettelegge for økt sluttavirkning og tynning ved å arbeide for bedre tilgang til arealene, tilpassa hogstutstyr, god avsetning og etterspørsel etter lokalt trevirke.
- Tilrettelegge for økt produksjon og bedre kvalitet i vedproduksjonen.
- Arbeide for økt produksjon av flis, og etablering av flere biobrenselanlegg og lokale leveranser av smelteverksflis.
- Legge til rette for at sagbruk videreutvikles ved å tilby mer lokalt produserte trevarer til det lokale markedet
- Tilrettelegge for industriell sagproduksjon og flere nisjeproduksjoner
- Medvirke til at så mye som mulig av treprodukter produseres fra lokale skogressurser
- Informasjon om mulighetene ved bruk av tre til byggebransjen, arkitekter og entreprenører gjennom tredriverprosjekt
- Utvikle og videreføre tredriverprosjekt i Troms og Finnmark
- Øke hogsten slik at mer av tilveksten tas ut til bioenergi og treprodukter som gir lokal verdiskaping.
- Arbeide for mer bruk av tre i offentlige og private bygg
- Etablering og utvikling av småskala trebedrifter som utnytter lokale råvarer

#### Resultatmål

- Det er livskraftige sagbruk i regionen som tilbyr det markedet etterspør
- Større aktivitet på eksisterende gårdssagbruk, flere aktive småskala trebedrifter og større etterspørsel etter lokalt trevirke
- Virke til fjernvarmeanlegg og industri leveres fra lokale skogressurser
- Større omsetning av lokal ved med høy kvalitet.
- Flere skogeiere har etablert gårdsanlegg med flisfyring på egen eiendom
- Vedprodusenter har tilgang på vedvirke tilpassa etterspørselen
- Vi har flere bygg varmet opp med flisvarme i forhold til 2022
- Vi har et robust og stabilt energimarked der lokal skogsflis blir brukt i varmeanleggene

- El- og bioenergi har like konkurransevilkår
- Bruken av trebygg har økt i Troms og Finnmark

## 11. Videreforedling av mat

Mål: Øke produksjonen og mangfoldet av lokal mat og matspesialiteter fra Troms og Finnmark.

### Strategier

- Rekruttere produsenter til småskala matproduksjon
- Styrke sammenhengen mellom mat og reiseliv
- Samarbeid med reindrifts- og fiskerinæringa og reiselivet om arktisk kvalitet
- Videreutvikle velfungerende og fleksible distribusjons- og markedsføringskanaler
- Satsing på kvalitet i alle ledd av produksjonen
- Utvikle sterke nettverk og gode møteplasser
- Arbeide for at butikk, restaurant og hotellnæringen tar inn lokale produkter

### Resultatmål

- Arktiske produkter er førstevalg hos kvalitetsbevisste forbrukere i Troms og Finnmark
- Salg av arktiske landbruksprodukter på det nasjonale markedet har økt siden 2022
- Etterspørselen etter arktiske råvarer og produkter gjør at vi kan øke produksjonen
- Det har vært flere etableringer av bedrifter som videreforedler matspesialiteter fra Troms og Finnmark

## 12. Reiseliv

Mål: Lønnsomme reiselivstilbud på gårder i Troms og Finnmark.

### Strategier

- Utvikle nettverk og samarbeid mellom aktørene i bygdeturisme, lokalmatprodusenter og andre reiselivsutøvere
- Mobilisere til etableringer innen landbruksbasert reiseliv
- Fokus på kompetanse, særlig innen økonomi, markedsføring og vertskapsrollen
- Arbeide for gode tilbud om veiledning og rådgiving
- Gjennomføre ett nordnorsk mat- og reiselivsprosjektet

### Resultatmål

- Det finnes flere tilbud innen overnatting, lokal mat og opplevelser på gårdene i Troms og Finnmark enn i 2022
- Det er god dialog mellom grunneiere og reiselivsaktører
- Aktører i bygdeturisme er tilsluttet i eksisterende reiselivsforum i regionen
- Det finnes gode veiledningstilbud



### 13. Inn på tunet og ut på vidda

Mål: Skape lønnsomme Inn på tunet og Ut på vidda-tilbud som kan gi mange en meningsfylt hverdag med mestring, utvikling og trivsel.

#### Strategier

- Etablere og videreutvikle gode tilbud i hele regionen
- Fokus på høy kvalitet i tilbudene
- Utvikle kompetanse blant tilbyderne
- Øke kompetansen blant kjøperne av Inn på tunet og Ut på vidda-tilbud
- Sikre forankring på et høyt politisk og administrativt nivå i kommunene
- Sikre langsiktige, forutsigbare avtaler for tilbyderne
- Bidra til god markedsføring av tilbudene

#### Resultatmål

- Det finnes et selvstendig tilbydernetverk
- Flere kjøpere bruker tilbudene som finnes innen Inn på tunet og Ut på vidda enn i 2018
- Alle gårder som driver med Inn på tunet-virksomhet er godkjent av Matmerk